

บทความบริหาร
กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว ๑๕ ปี
ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๖๕)

Executive Report
Framework of the Second 15-Year Long Range Plan
on Higher Education of Thailand

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
Commission on Higher Education, Minister of Education

**บทความบริหารกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว ๑๕ ปี ฉบับที่ ๒
(พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๖๕)**

(Executive Report Framework of the Second 15-Year Long
Range Plan on Higher Education of Thailand)

พิมพ์ครั้งที่ ๑	ตุลาคม ๒๕๕๑
จำนวนพิมพ์	๑,๐๐๐ เล่ม
จำนวนหน้า	๔๐ หน้า
จัดพิมพ์เผยแพร่โดย	กลุ่มพัฒนานโยบายอุดมศึกษา สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ๓๒๔ ถนนศรีอยุธยา เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐ โทรศัพท์ ๐ ๒๖๑๐ ๕๓๕๕-๖ โทรสาร ๐-๒๖๔๔ ๕๓๗๙ เว็บไซต์ http://www.mua.go.th
ISBN	978-974-650-903-9
หมายเลขอ้างอิง	สกอ๐๐๘สนพ๐๒/๕๑

Preface

The development of Thai higher education system in the past decades was based on policies and directions stipulated in the 5-Year Higher Education Development Plan. With different approaches in higher education planning, the former timeframe of five years higher education development plan was too short and was not in line with a need for longer higher education development plan and management. Consequently, in 1987, the former Ministry of University Affairs initiated the First 15-Year Long Range Plan on Higher Education of Thailand (implemented during 1990 - 2004) as a strategic plan to invigorate the roles of Thai higher education in the future and creating desirable society, as well as, coping with diverse emerging changes of the country. It also served as the master plan for the three subsequent Higher Education Development Plans namely: the Seventh Higher Education Development Plan (1992 - 1996) to the Ninth Plan (2002 - 2006).

The First 15-Year Long Range Plan on Higher Education of Thailand was brought to an end in 2004. After that, there was bureaucratic reform followed by the national education reform and the restructuring of the Ministry of Education in Thailand. As a result, the Long Range Plan on Higher Education of Thailand was halted for two years. However, the Ministry of Education deemed it was necessary to renew the Long Range Plan on Higher Education, and assigned

the Commission on Higher Education to work on the framework of the Second 15-Year Long Range Plan on Higher Education of Thailand (2008 - 2022). The formulation of the Second Long Rang Plan took 8 months (February - September 2007) under the supervision of the Commission on Higher Education Board with cooperation of relevant stakeholders including the Sub-Committee for Policy and Planning, the Sub-Committee for Drafting the Framework for the Long Range Plan on Higher Education, different Working Groups, academia, specialists, university students, mass media, leaders of communities and local administration organisations.

The formulation of the Second Long Range Plan on Higher Education was given emphasis to the participatory and brainstorming processes to involve as much as higher education stakeholders. These processes included interviews of specialists, brainstorming through seminars and round table meetings, public fora, as well as additional empirical researches. It was gratifying to note that the formulation of the Long Range Plan on Higher Education was carried out under the leadership and dedication of Dr. Krissanapong Kirtikara, the former Secretary-General of the Commission on Higher Education, and Dr. Pichet Durongkaveroj, Director of the Knowledge Network Institute of Thailand and their teamwork. They had devoted so much time and efforts to analyse and synthesise significant information, data, and recommendations from various sources, and completed the framework of the Second Long Range Plan on schedule.

The Ministry of Education highly hoped that the framework of the Second 15-Year Long Range Plan on Higher Education of Thailand formulated by the Commission on Higher Education would help fostering better understanding and inculcating awareness of the Thai higher education circumstance and its dilemmas. With apparent framework and direction for higher education development, it is indispensable that we need to cooperate cohesively to lay solid foundation for the support of our national development in a more desirable manner. Moreover, the framework of the Second Long Range Plan will serve as a roadmap for both public and private higher education institutions to develop their own intermediate and annual management plans; in return the unity of the national higher education system will be boosted in the long run.

(Prof. Dr. Wichit Srisa-an)

Minister of Education

คำนำ

การพัฒนาาระบบอุดมศึกษาในระยะที่ผ่านมา ได้อาศัยแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะ ๕ ปี เป็นหลัก แต่เนื่องจากมีข้อจำกัดที่สำคัญคือ ช่วงระยะเวลาของแผน ๕ ปี นั้น ไม่สอดคล้องกับธรรมชาติของพัฒนาการและการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ดังนั้น ในปี พ.ศ. ๒๕๓๐ จึงได้ริเริ่มให้มีการจัดทำแผนอุดมศึกษาระยะยาว ๑๕ ปี ฉบับแรก (พ.ศ. ๒๕๓๓ - ๒๕๔๗) ขึ้น โดยมีเจตนาสำคัญที่จะให้เป็นแผนรุกไปสู่อนาคต เพื่อให้อุดมศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างเสริมสภาพสังคมที่พึงประสงค์ และสอดคล้องทันต่อแนวโน้มความเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ของประเทศ และให้เป็นแผนแม่บทกำกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระยะ ๕ ปี รวม ๓ แผน คือ แผนพัฒนาฯ ระยะที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๓๙) ถึงแผนพัฒนาฯ ระยะที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙)

บัดนี้ แผนอุดมศึกษาระยะยาวฉบับแรก ได้สิ้นสุดลงแล้วเมื่อปี ๒๕๔๗ และในช่วงที่ผ่านมา ได้มีการปรับปรุงระบบราชการและเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาและการจัดโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการใหม่ การจัดทำแผนอุดมศึกษาระยะยาว ฉบับที่ ๒ จึงขาดช่วงไป อย่างไรก็ตาม ภารกิจที่กระทรวงศึกษาธิการเห็นความสำคัญของการจัดทำแผนอุดมศึกษาระยะยาวฉบับใหม่ จึงได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาดำเนินการจัดทำกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว ๑๕ ปี ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๖๕) ขึ้น โดยใช้ระยะเวลาประมาณ ๔ เดือน (กุมภาพันธ์-กันยายน) ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการการอุดมศึกษาและความร่วมมือกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย รวมถึงคณะอนุกรรมการด้านนโยบายและแผน คณะอนุกรรมการทำงานจัดทำกรอบแผนพัฒนาอุดมศึกษาระยะยาว คณะทำงานเฉพาะเรื่อง

และนักวิชาการ/ผู้ทรงคุณวุฒิ นิสิตนักศึกษา สื่อมวลชน ผู้นำชุมชนและท้องถิ่น การจัดทำกรอบแผนฯ ฉบับนี้ ได้เน้นให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและระดมความคิดเห็นจากหลายฝ่าย โดยมีการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ การระดมสมอง ผ่านการประชุมสัมมนา การประชุมโต๊ะกลม และเวทีสาธารณะ รวมทั้ง การศึกษาวิจัยเพิ่มเติม และต้องขอบคุณ ดร.กฤษณพงศ์ กีรติกร อดีตนายกรัฐมนตรี คณะกรรมการการอุดมศึกษา ดร.พิเชฐ ดุรงคเวโรจน์ ผู้อำนวยการสถาบัน คลังสมองของชาติและทีมงาน ที่ได้ทุ่มเทความพยายามและความอุตสาหะในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากหลายฝ่าย และจัดทำเป็นกรอบแผนฯ ฉบับนี้ จนแล้วเสร็จตามกำหนด

กระทรวงศึกษาธิการ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว ๑๕ ปี ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๖๕) ที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จัดทำขึ้นนี้ จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและความตระหนักในสภาพปัญหา อุดมศึกษาของประเทศ และความจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันพัฒนาอุดมศึกษา ของประเทศ โดยมีกรอบทิศทางและแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจนร่วมกัน เพื่อให้ระบบอุดมศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญและสนับสนุนการพัฒนาประเทศไปสู่ เป้าหมายที่พึงประสงค์ต่อไป นอกจากนี้กรอบแผนอุดมศึกษาฉบับนี้ จะเป็น แผนที่นำทางของระบบอุดมศึกษา ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาระยะกลางไปจนถึงแผน ปฏิบัติการรายปี อันจะทำให้เกิดเอกภาพในระบบอุดมศึกษาของชาติในระยะ ยาวต่อไป

(นายวิจิตร ศรีสอ้าน)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

The Second 15-Year Long Range Plan on Higher Education of Thailand

The goal of the Framework of the Second 15-Year Long Range Plan on Higher Education of Thailand, covering 2008-2022, is the Thai higher education system of high quality. Such system will lead to production and development of graduates of quality, capable of life long work and adjustment. Knowledge and innovation, basic and critical to the country's global competitiveness and supportive of sustainable development in every part of Thailand, will be major outcomes. The quality system will be achieved through mechanisms and measures of good governance, financing instrument, higher education standards and university networking. Foundation to this is the university academic freedom, diversity and unity of the system.

The Framework of the Long Range Plan has been prepared by the Office of the Commission on Higher Education under the supervision of the Commission on Higher Education Board, and the Knowledge Network Institute of Thailand under the Foundation for the Promotion of the Ministry of University Affairs. The Framework is carried out under the policy directive of the Minister of Education. Important to the Framework is participation of important higher education stakeholders through meetings and brainstorming sessions with government agencies on national planning, budget planning and education. Roundtable discussions were held with manufacturing and services sector representatives, civil society groups, youth and university student leaders, and various groups of universities including community colleges. Focus group interviews and panel discussions were carried out

with opinion leaders, leading politicians at national, regional and provincial levels. Over one hundred such events have taken place. In addition, important policy research works have been reviewed and new thematic research projects were undertaken.

The Framework represents an integrated and holistic approach leading to strategic directions of the Thai higher education system. It consists of two major parts. The first part covers future scenarios and the global and local socio-economic environment impacting society as well as the Thai higher education system. Relevant implications were drawn. The Thai higher education system was dealt with in the second part. Seven scenarios were captured, namely, demography, energy and the environment, employment, violence and conflicts management, decentralization of Thailand, students and youth in the post modern-post industrialization world, and sufficiency economy. On Thai higher education system, nine issues were discussed, namely, articulation with secondary and vocational education, proliferation of higher education institutes, university governance and management, national competitiveness, financing higher education system, staff and personnel development, university networks, programmes for southern Thailand, and learning infrastructure.

In the next fifteen years the population of Thailand will be increasing, but at a slower rate owing to the successful family planning since the 1980s, with decreasing number of children and youth. The demographic dividend will decline with increasing aging population. The implication of declining birth rate and decreasing children is that the forever expansion of the Thai higher education system as past practice, at least for the 18-22 year age group, should slow and stop. With reduced expansion, universities should now focus on education quality, enhance its role in improvement of economic productivity of working popula-

tion, and direct more efforts on continuing and life-long education in view of changing jobs and careers, and new and emerging occupations. Support to the aging population to contribute towards economic and social productivity is to be undertaken.

Energy and the Environment are common concern and challenges to all mankind. Thailand is highly dependent on imported energy; this greatly impacts the country's economy owing to rising energy and oil prices. Fossil energy utilization leads to the green house gases, threatening all forms of lives and mankind. Universities must, therefore, create awareness on conservation of energy, preservation of the environment and natural resources, at all education levels and among the public. Producing graduates, knowledge and know-how on energy conservation and management, alternative energy and renewable energy, especially bioenergy are future mission. Cooperation must be forged with the real sector to increase energy efficiency, and with the public on public understanding. Universities must intensify efforts to produce more manpower and knowledge on management of natural resources and the ecological system.

Future Employment will be determined by four important factors, namely, the changing **economic structure of Thailand, globalization, technological development and information-driven world.** On the Thai economy, it is evident that growth is registered in the industrial and service sectors, in terms of contribution to GDP and employment. Universities must strive to work with the real sector. Understanding is to be made on importance of various economic drivers, namely, small and medium enterprises- SMEs, family-controlled business, and transnational enterprises. Working with specific industry groups and area-based industry clusters must be done. Demandable manpower production and productivity improvement are to be encouraged. To

create knowledge industry and new services industry, universities must work in conjunction with national planning agencies and the real sector. In comparison to the industry and services sectors the contribution of the agricultural sector to the GDP is declining, 8.9% in 2006, but a significant number of population, 39% of the total workforce, is still in this sector. In addition, ten of thousands of farmers leave the agricultural sector every year. Migration of farmers is difficult to reverse. Thailand must be robustly agriculture-based, and improve life quality and productivity of farmers. Higher education should help equip migrant farmers in appropriate skills and knowledge before entering the mainstream economy, as well as addressing productivity improvement of industrial and rain-fed agriculture. Importance of the strong agricultural sector to the national, communal and family food security is to be recognized. Universities must play important roles in building manpower and capacity in agriculture and agriculture-based industry. Impacts will be strongly felt with globalization or free trade in education services. Countries in the region are committed to building the ASEAN Community by 2015, whereby nearly half of the population are Muslim and use Bahasa. Thailand could position herself as a lead player in ASEAN higher education, learning from experiences of the European Union, for example, in mutual recognition and standardization of education and mobility of students. The Asia Century will see prominence of China and India, that Thailand has to prepare for. Technological changes lead to productivity and innovation in manufacturing and services. Various agencies have developed master and strategic plans on science, technology, information and communication technology (ICT). Universities must be cognizant of and be active partners in these.

Decentralization of the country and development of local administrative bodies are new to Thailand and will greatly impact the future of the country. Local administrative bodies (Or-Bor-Tor) are legally empowered to undertake various tasks, hitherto in the domain of the central government. Supports from universities are needed for system design of administration and management, knowledge management as well as training of personnel. By virtue of the local administrative bodies act, local administrative bodies receive between 25-35% of the national budget and can levy local taxes. As a result, the current total annual earnings of the local administrative bodies amount to about 3 billion baht and will increase. Working for and with local administrative bodies, and provincial Thailand, enhances one of the missions of universities on providing services to the society, as well as being reasons for existence of certain types of universities. Incomes of universities from local administrative bodies will be important. In working in such environment, networks of universities, area-wise or topic-wise, are advantageous as demands of local administrative bodies require integrated approaches and are multi-disciplinary in nature. New challenges and threats to Thailand are **Peaceful Conflicts Resolution and Violence**. We see that outright militaristic wars ended with the Second World War and the proxy cold war stopped nearly three decades ago. Current twenty-first century battles are fought by civilians, devoid of identifiable enemies. Thailand cannot escape from global conflicts, directly and indirectly. Violence in southern Thailand erupted in 2004 after many centuries of accumulated internal drivers, from the perspective of history, culture, ethnicity, religions, low quality education, employment and opportunities, and economy. Violence is coupled with manifested brutalities, imported from conflicts from outside Thailand. The Government tackles the violent problems with decisive militaristic means, building up of understand-

ing, confidence, and access to employment. Long term solution will be achieved through improvement of education in southern Thailand. University education will be a deciding factor in the medium and long terms.

Future is built on children and youth. It is recognized that major stakeholders of the Long Range Plan are Thai **children and youth, graduates of the future**. Profound changes in family and living nature, studying and learning, and risks are indicative of changes and movement towards the **Post Modern/Post Industrial world**, driven by total commercialization as well as global connectivity by information technology. Graduates and workers of the future would have different work activities, requiring new capabilities, diverse and unfamiliar from their forefathers. Examples are communication skills, team working, problem solving, risk management, and just-in-time learning. Such attributes indicate inadequacies of classroom-based education and delivery by monologue teaching. Socialization platforms need to be created within and outside of universities. Learning approach must be duly given to building baseline competencies, transcending disciplinary subjects. Universities should reflect multifaceted and multicultural nature of a society. Richness and vibrancy of university education must be achieved through diversities, for example, experiences, ethnicity, ages, disciplines, socio-economic background, and mobility of students and personnel. We may have to revisit the concept of “Liberal Arts Education” in the Post Modern/Post Industrial context. Work-based education, community-based education, internship/apprenticeship with the social and real sectors, co-operative education and engineering practice school approaches need further amplification. Lastly, experiences of Thailand since the 1997 economic collapse forces us to reflect on the fundamental approach to the country development since the advent of the modern

development plan in the 1960s. Through His Majesty the King’s novel philosophy on “**Sufficiency Economy**”, understanding and appreciation of the country ethos have slowly accumulated. His Majesty the King has advised us to seek and practice the middle path, in our daily livelihood including self conduct. We have to address sufficiency economy at every level, be it ourselves, our family or our community. That also includes how a government should manage a country and its economy. We are counselled that the three underpinning principles of sufficiency economy are self-immunity, moderation and rationale. The first basis to this is knowledge, knowledge of mankind, knowledge in technical disciplines, and knowledge with prudence. The second basis is moral principles and honesty. The third basis is perseverance. One needs to be steadfast, diligent and mindful in one’s course of actions. It is through such words of wisdom that Thailand is shaping its self-sufficiency and sustainability in the dynamics of the changing world. Higher education can play an important role in producing change agents and become ones themselves.

The Framework of the Long Range Plan takes an integrated and holistic approach to university system development. In addition to the aforementioned scenarios and external environment, the Framework embodies related factors and internal attributes of the Thai university education. The first issue is **Articulation of University System with Basic Education and Vocational Education**. What is of great concern is declining basic education quality, manifested in education achievement results, and in particular, Thai language competency being fundamental to all learning. Quality of school teachers is directly tied to quality of school outputs or students, and become low quality inputs into universities. Low quality university outputs would ensue. Those who become school teachers after graduation join the vicious circle of

producing endlessly low quality students. The other great concern is declining quality of vocational education and output technicians, and decreasing number of vocational students. Fixing basic and vocational education, especially in science and mathematics, is the domain of respective agencies. But universities can contribute in at least three aspects. The first is focusing towards **improvement of teacher education in universities**, bearing in mind that good teachers are great multipliers in the system. Active recruitment for good students is a major first step. Universities need to review the adequacy of the current 5-year teacher training programme.

An alternative of a 4+x year approach must be considered, especially secondary school teachers and technician/industrial education teachers that may require sound knowledge in disciplines and intensive training in pedagogy as well as industrial attachment. The second issue is **basic and university education of the gifted and talented**, so that they would be catalytic in future economic and social development. Universities need to work closely with schools and provide special tracks of university programmes for these students. **Flexibility in university education for practicing real sector workers**, normally holding vocational/technician qualifications must be the third point addressed. The current practice is that of requirement for full time study. It is a mindset of undergraduate study whereby students, paid by parents or student loans, do not have to work. Required full time study for real sector workers would pull them away from their economic production, and in most cases force them to pursue the study in non-technical soft science programmes, not relevant to their vocation. Credit bank type of programmes should be encouraged for university education for practicing real sector workers. Reform of **the Existing University Education System** is the next issue. The present state of universities

exhibits many weaknesses such as proliferation of degree granting institutes, over 140 under supervision of the Commission on Higher Education in 2007, low education quality, limited staff and resources, and with declining school students. Numbers of instrument are to be used; the important ones are **enforcement of education assessment and standard and resources allocation**. Division of work / labour through the **development of the Thai university system into subsystems**, this being university positioning based on its strength and aspiration, is a major goal to be achieved with the 15-year time frame. Four subsystems are to be developed. They are (i) community colleges, (ii) four-year universities and liberal arts colleges, (iii) specialized including science and technology universities and comprehensive universities, and (iv) research and graduate universities. Each subsystem would serve national priorities and strategies as well as addressing global, national, regional and local demands. These are global competitiveness and prime-movers, real sector workforces in manufacturing and service sectors, decentralization of governance, continuing and lifelong education, social and economic productivity improvement, and right down to equipping migrant farmers with requisite skills and knowledge. **Good Governance and Management** would fast-track development of the Thai university system. What must be done is strengthening governance of university councils and management of university in particular. Governance and management of renowned universities overseas should be explored and adopted. Full time university council secretariat should be set up.

Finally, the Commission on Higher Education, currently being represented and functioning as a committee, should be refigured to fulfill its originally design as a commission. On the basis of international competitiveness ranking, Thailand is below many countries in

East Asia. Thai universities are ranked below renowned universities of the region and the world. Innovations of the country are not significant while science and technology infrastructures are relatively weak. In most countries with advanced economy, their universities are a key player in respective **national research systems** that are well developed. Excellence in university research is synonymous with national research excellence. In such systems, there exist strong national research policy body, numbers of research funding bodies, and good research management mechanism. Linkages between research agencies and different economic and social sectors are well established. Universities have traditionally been entrusted upon leading roles of being social guardians, conscience drivers, wealth creation through research, to name just few examples. In the age of globalization, the public expects **Universities as National Prime Movers for Competitiveness**, with strong research bases. Limited numbers of quality researchers and research funding necessitate focusing and judicious financing of research. Mechanisms such as **Research Assessment Exercise-RAE** should be explored and developed for assessing university research capability and potential, its standing among peers. Universities should push for the setting of the national research system, systemization of research funding and funding agencies, and linkage mechanism between research and various socioeconomic sectors. Mechanism for demand-led research should be further encouraged. Successful higher education reform in many countries is driven by good governance and well defined **University Financing** system. Public financing of Thai universities, even though inadequate and not well focused, produces mixed results, and with improvement it could be used as an effective policy instrument, especially on education quality and capacity strengthening. We need to design a scheme on higher education contribution by different stakeholders, such as the public, students and parents, benefi-

ciaries of university outputs (graduates, research and services). The university long range plan calls for **performance-based financing of universities** while the supply-side financing is still in place. Setting up of a **Contribution Scheme** with due regards university beneficiaries and benefactors and a **University Development Fund** scheme. While an annual budget is used for normal operations, the development fund supports staff development and facilitates universities to answer national socio-economic requisites such as linkages with the real sector including productivity improvement and retraining of labour forces, development, management and commercialization of university intellectual properties. A **buffer organization** between the state and universities should be set up to engage universities on effective planning and operation such as university strategic planning, budget development/funding advice/allocation, and academic programme review.

Rapid economic development of past few decades led to proliferation of a large numbers of higher education institutes including universities to produce required manpower. This has occurred with inadequate planning, lack of proper funding, cohesion and direction among public agencies concerned and linkages with the real sector employing graduates. Consolidation of the newly established Rajabhat Universities and Rajamangala Universities, totaling 49, with the original public and private universities under supervision of the Commission on Higher Education dictates accelerated and well-defined direction of **University Staff Development** of these new and the original universities. Traditionally, academic development, in terms of obtaining graduate degrees and academic promotion through research, has been addressed. New dimensions must be brought into staff development, namely, mentoring in teaching, learning and university management, research

capacity strengthening, appreciation of and experience in professions relating to respective academic disciplines, and socialization process. Life cycle from an early career path, a working age with varying degree of maturity, and senior years, covering 40-50 years of a working life needs to be set up. The Long Range Plan calls for establishment of a staff development fund, a staff development scheme based on mentoring and real experience, for example, sabbatical and shadowing, and participation with various stakeholders such as the real sector and the community.

Thai universities exist in a realm of a great divide, for example, size, budget, maturity, quality of staff and students, and reputation. Even though each individual university or discipline is excellent, without cooperation, synergy, and clear division of labour that would lead to building up specific expertise, serving the country of its complex and myriad needs would be difficult. One important strategy is to cultivate Networking of Universities of various dimensions. Sharing and consolidation of academic programmes and teaching activities to build up mutual trusts among staff, and investing in common infrastructures must be fostered. Reducing duplication in programmes, increasing efficiency and building up critical mass in research, with legal instrument in place, consolidation and federalization of universities should be explored in the medium to long terms. Incentives for existing universities of forte and reputation to help strengthen new universities, and supporting mechanisms for university networks of various dimensions should be developed, for example, networks on learning, staff development, and community services.

Complex socio-historical factors leading to existing violence in southern Thailand and recommendations to foster understanding and development have been outlined in the first part on future scenarios.

In 2007, a national strategic education plan for southern Thailand was prepared. This is done in conjunction with the corresponding **Higher Education Plan for Southern Thailand**. The plan calls for prong approach, namely, development of students and youth, development of university staff, capacity strengthening of institutes, and building bridges with ASEAN. Foundation to winning of hearts and minds of all concerned are understanding, recognition and cultivation of values among Thais that **Thailand is a country of multi-faceted nature and multiculturalism**. Inward and outward mobility for students and youth should be promoted. Building up an access to quality education at all levels would ensure good and meaningful employment within and outside southern Thailand, and opportunities in ASEAN and the world's Muslim community.

Learning Infrastructure for University Education is key to success, covering the content related infrastructures (humanwares, learnwares, etc.) and physical infrastructures. An essential learning infrastructure for successful outcomes of education is curriculum responsive to current social and economic demands and proactive towards world dynamism. Contributing factors on learning infrastructures are information-based society, knowledge-driven society, system underpinning life-long education, and learning environment. Universities must educate students for life and prepare them for employment. Given that academic and technical disciplines relevant to professions are traditionally covered, the state should encourage **Liberal Arts Education**, with proper interpretation in the Post Modern World context. Universities can differently approach this from the learning foundation angle, additional courses and activities, or eventual transformation of existing programmes and universities into liberal arts programmes and liberal arts-based universities. Post modern liberal arts

education may call for, inter alias, music, information technology, brainbased learning, energy and environment, contemporary issues, etc. **Informatization of Thailand**, especially upcountry, through the national strategy on e-Society, e-Industry, e-Commerce, e-Education, and e-Government, could be realized with government procurement policy using universities as implementers. In so doing, universities could eventually better serve and empower local administrative bodies, as well as being drivers of information technology. **Using IT as an instrument for public understanding and consumers protection**, university profiles, academic programmes review, results of education assessment and evaluation should be constantly updated and uploaded on university webs. Cost-effective investment, utilization of and research in information technology need to be addressed, by universities, the government and stakeholders, to support **massification of university education and life-long learning**, overcoming access and digital divide problems. Building a knowledge-based country necessitates systematic knowledge management, including dissemination. Encouragement should be made to universities for **availing university courseware to the public**. Apart from information technology infrastructure, substantial and judicious investment is required for learning spaces and libraries.

Research on negative impacts and discordance of communication and information technology should be constantly conducted. **University Infrastructure Development Fund** has to be established. Lastly, life-long education, being rather new to Thailand, is basis of information-driven and knowledge-based society. Universities should establish **“University Education Life-Long Learning Framework”**. Recognizing that the framework is multisectoral in nature, aiming at the diverse populace, the framework must be designed to ensure learners-centered development and life-long education of quality.

บทความบริหาร

กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว ๑๕ ปี ฉบับที่ ๓

พ.ศ. ๒๕๕๑ - ๒๕๖๕

เป้าหมายของกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว ฉบับที่ ๓ เมื่อสิ้นสุดแผนในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ คือ การ “ยกระดับคุณภาพอุดมศึกษาไทย เพื่อผลิตและพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพสามารถปรับตัวสำหรับงานที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต พัฒนาศักยภาพอุดมศึกษาในการสร้างความรู้และนวัตกรรม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในโลกาภิวัตน์ สนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนของท้องถิ่นไทย โดยใช้กลไกของธรรมาภิบาล การเงิน การกำกับมาตรฐาน และเครือข่ายอุดมศึกษา บนพื้นฐานของเสรีภาพทางวิชาการ ความหลากหลาย และเอกภาพเชิงระบบ”

กรอบแผนอุดมศึกษาระยะฉบับที่สองครอบคลุมช่วงเวลา ๑๕ ปี ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๕๑ - ๒๕๖๕ จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ภายใต้การกำกับของคณะกรรมการการอุดมศึกษา (กกอ.) และสถาบันคลังสมองของชาติ ภายใต้มูลนิธิส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัย ตามนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กรอบแผนอุดมศึกษาเกิดจากการสังเคราะห์ วิเคราะห์ ข้อมูลความคิดเห็นที่ได้จากการประชุมระดมสมองประมาณหนึ่งร้อยครั้ง ระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งจากหน่วยงานรัฐ การวางแผน การจัดทรัพยากร และการศึกษา ได้ปรึกษากับภาคการผลิตและบริการ กลุ่มประชาสังคม เยาวชน นิสิตนักศึกษา สถาบันอุดมศึกษารวมถึงวิทยาลัยชุมชน มีการสัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้นำทางการเมืองระดับประเทศ ผู้นำองค์กรปกครองท้องถิ่น ศึกษาเอกสาร วิชาการ และทำวิจัยเพิ่มเติม

กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาวฉบับที่สองนี้ ออกแบบโดยคำนึงถึงมิติบูรณาการและองค์รวมของการพัฒนาอุดมศึกษาเพื่อกำหนดทิศทางยุทธศาสตร์ (Strategic direction) สาระหลักมีสองส่วน ส่วนแรกเป็นการวิเคราะห์ภาพฉายและนัยยะสำคัญที่เป็นปัจจัยแวดล้อมรุ่มเร้า ส่งผลกระทบต่อมนุษย์และโลกประเทศไทยจนถึงอุดมศึกษา ส่วนสองเป็นปัจจัยภายในระบบอุดมศึกษา ภาพฉายปัจจุบันและอนาคต (scenario) มี ๗ เรื่อง คือ ความเปลี่ยนแปลงด้านประชากร พลังงานและสิ่งแวดล้อม การมีงานทำและตลาดแรงงานในอนาคต การจัดการความขัดแย้งและความรุนแรง การกระจายอำนาจการปกครองเยาวชนไทย นักศึกษาไทย และบัณฑิตในอนาคต และเศรษฐกิจพอเพียง ปัจจัยภายในระบบอุดมศึกษาได้พิจารณา ๙ ประเด็น ได้แก่ รอยต่อกับการศึกษาระดับอื่น การแก้ปัญหาอุดมศึกษาในปัจจุบัน ธรรมชาติภาพและการบริหารจัดการ การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การเงินอุดมศึกษา การพัฒนาบุคลากรในอุดมศึกษา เครือข่ายอุดมศึกษา การพัฒนาอุดมศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และโครงสร้างพื้นฐานการเรียนรู้

ความเปลี่ยนแปลงด้านประชากร ประชากรไทยยังเพิ่มขึ้นต่อไปอย่างช้าๆ จำนวนเด็กและเยาวชนที่ลดลง อัตราการปันผลประชากรที่จะหมดไปและผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ภาพฉายดังกล่าวชี้ให้อุดมศึกษาโดยเฉพาะสำหรับประชากรวัยอุดมศึกษา ๑๘-๒๒ ปี ต้องลดการขยายตัวอย่างไม่มีจุดสิ้นสุด เช่น หลายทศวรรษที่ผ่านมา โดยเน้นคุณภาพ อุดมศึกษาต้องเพิ่มบทบาทด้านการเพิ่มผลิตภาพเศรษฐกิจของกลุ่มวัยทำงาน เน้นการศึกษาต่อเนื่องเพื่อรองรับการเปลี่ยนงานและอาชีพ การเกิดอาชีพใหม่ อุดมศึกษาต้องส่งเสริมผู้สูงอายุให้ยังมีผลิตภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ (Social and economic productivity) **พลังงานและสิ่งแวดล้อม** เป็นปัญหาาร่วมของทุกประเทศ

ประเทศไทยพึ่งพิงพลังงานนำเข้าสูง ส่งผลต่อเศรษฐกิจประเทศ เนื่องจากราคาพลังงานโดยเฉพาะน้ำมันเพิ่มขึ้นต่อเนื่องและจะไม่ถูกลง การใช้พลังงานจากฟอสซิลสร้างปัญหาเรือนกระจก ส่งผลต่อความอยู่รอดของมนุษยชาติ อุดมศึกษาต้องสร้างความตระหนักการอนุรักษ์พลังงาน สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ ในการศึกษาทุกระดับและในหมู่ประชาชน ผลิตบัณฑิตและความรู้ลึกด้านการอนุรักษ์และจัดการพลังงาน พลังงานหมุนเวียนโดยเฉพาะพลังงานชีวภาพ และพลังงานทางเลือก ทำงานกับภาคการผลิตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน เร่งเร้าความเข้าใจสาธารณะ จนถึงการสร้างคน และองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทั้งดิน น้ำ ป่าไม้ ระบบนิเวศ

ในส่วนการมีงานทำและตลาดแรงงานในอนาคต มี ๔ ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อตลาดแรงงาน ได้แก่ โครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศ โลกาภิวัตน์ ความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และโลกสารสนเทศ **การเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไทย**ที่ชัดเจนต่อเนื่องคือ ภาคบริการและภาคอุตสาหกรรมเติบโตมาก สำคัญทั้งการจ้างงานและผลผลิตในรายได้ประชาชาติ อุดมศึกษาต้องทำงานกับภาคการผลิตจริง จำแนกบทบาทความสำคัญของกลไกที่ขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจทั้งผู้ประกอบการขนาดเล็ก SME ธุรกิจของครอบครัวกลุ่มสำคัญบริษัทข้ามชาติ เพื่อให้โจทย์ชัดและสร้างผลงานได้ชัดเจน อุดมศึกษาต้องทำงานทั้งกับอุตสาหกรรมรายสาขาและกลุ่มอุตสาหกรรมเชิงพื้นที่ เช่น นิคมอุตสาหกรรม ผลิตบัณฑิต ฝึกอบรมและเพิ่มผลิตภาพในลักษณะ demand led ทำงานกับหน่วยงานวางแผนและภาคการผลิตเพื่อผลักดันอุตสาหกรรมความรู้ วิเคราะห์และชักนำภาคบริการใหม่ที่สำคัญจากการพิจารณาห่วงโซ่มูลค่าของบริการแต่ละประเภท ความรู้และเทคโนโลยีที่ใช้ในแต่ละห่วงโซ่ ภาคเกษตรแม้จะลดสัดส่วนในรายได้ประชาชาติ แต่คนยังอยู่ภาคเกษตรในสัดส่วนที่สูง

มีแรงงานออกจากภาคเกษตรปีละนับหมื่นคน เป็นกระแสที่ยากที่จะหยุดยั้ง และทวนกลับ แต่ประเทศไทยต้องยื่นหยัดให้ภาคเกษตรรองรับคนที่อยู่ในภาคเกษตรให้อยู่ได้และอยู่ได้ดีขึ้น อุดมศึกษาต้องช่วยเตรียมความรู้และสร้างทักษะให้แรงงานที่ออกจากภาคเกษตรจนถึงระดับหนึ่งก่อนเข้าสู่ภาคการผลิต สร้างมูลค่าเพิ่มและความสำคัญของระบบเกษตรทั้งเกษตรน้ำฝน เกษตรก้าวหน้า เน้นความสำคัญของภาคเกษตรต่อความมั่นคงทางอาหาร (Food security) ในระดับครอบครัว ชุมชน พื้นที่ และประเทศ เป็นผู้รู้ผู้เล่นสำคัญด้านอุตสาหกรรมอาหารและการแปรรูปวัตถุดิบการเกษตร ในส่วน**โลกาภิวัตน์** อุดมศึกษาจะถูกกระทบและมีทั้งโอกาสที่จะเติบโตจากโลกาภิวัตน์และการเปิดเสรีทางการศึกษา โดยเฉพาะตามข้อตกลงของ WTO ข้อตกลงพหุภาคี และทวิภาคี จากการที่ประเทศไทยจะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ ที่พลเมืองส่วนใหญ่เป็นมุสลิมและพูดภาษาบาฮาซาอินโดนีเซีย อุดมศึกษาไทยสามารถวางตำแหน่งผู้เล่นหลักในอาเซียนได้โดยการดูต้นแบบจากประชาคมยุโรป เช่น การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อให้เกิดมาตรฐานการศึกษาและปริญญาที่ยอมรับร่วมกันได้ (Mutual recognition) อุดมศึกษาไทยต้องเตรียมความพร้อมสำหรับ “ศตวรรษแห่งเอเชีย” ที่จีนและอินเดียเป็นผู้เล่นสำคัญตระหนักว่า **ความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี** นำมาซึ่ง “ผลิตภาพ” (Productivity) และ “นวัตกรรม” (Innovation) ในกระบวนการผลิตสินค้าและบริการ เรียนรู้จากนักคิดอนาคต (Futurists) ต่อเทคโนโลยีที่มองไม่เห็นในวันนี้ หน่วยงานที่สำคัญของรัฐได้ร่วมกับภาคเอกชนกำหนดแผนยุทธศาสตร์ด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศ ที่อุดมศึกษาเข้าไปเป็นผู้เล่นสำคัญ **โลกยุคสารสนเทศ** เป็นสังคมไร้พรมแดน เกิดการจ้างงานและความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและความรู้กระทำได้ง่าย เทคโนโลยีแพร่กระจายอย่างกว้างขวาง โดยไม่มีข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่มีนวัตกรรม

และตลาด แรงงานใหม่ ๆ ที่มีมูลค่าเพิ่มและมูลค่าสูง บนฐานของนวัตกรรม
ทรัพยากรมนุษย์ โครงสร้างพื้นฐานและสารสนเทศ

การกระจายอำนาจการปกครอง เป็นภาพฉายที่สำคัญที่ประเทศไทย
ไม่มีประสบการณ์มาก แต่จะเพิ่มความสำคัญต่อความเป็นไปและความเป็นอยู่
ของบ้านเมืองในอนาคตอย่างสูง พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน
พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น โดยมี
แนวทางการกระจายอำนาจประกอบด้วย การถ่ายโอนภารกิจ การกระจาย
อำนาจการเงิน การถ่ายโอนบุคลากร การพัฒนาระบบตรวจสอบและการมีส่วนร่วม
ร่วมของประชาชน การปรับปรุงการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
(อปท.) การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบ การกำกับดูแลการถ่ายโอนภารกิจ
และการสร้างระบบประกันคุณภาพบริการสาธารณะ อปท. ต้องการการสนับสนุน
ความเชี่ยวชาญในการติดตั้งระบบ การจัดการความรู้ การฝึกอบรมและยก
ระดับความสามารถของบุคลากร เป็นต้น นอกจากนี้ ท้องถิ่นยังมั่งมีงบประมาณ
ที่ได้รับการจัดสรรจากส่วนกลาง และมีรายได้จากการจัดเก็บภาษีค่าบำรุง และ
ค่าธรรมเนียม การที่อุดมศึกษาทำงานกับท้องถิ่นจะเสริมภารกิจหลักหนึ่งของ
อุดมศึกษาคือ การบริการสังคมให้โดดเด่น รองรับเหตุผลของการจัดตั้งและ
การส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาบางกลุ่มที่อยู่ในภูมิภาคและท้องถิ่น งบประมาณ
อปท. เป็นแหล่งรายได้ที่จะเพิ่มความสำคัญสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ ในการ
ทำงานกับอปท. อุดมศึกษาควรรวมตัวทำงานเป็นเครือข่ายพื้นที่ (เชิงภูมิสังคม
และเขตการปกครอง) และเครือข่ายเชิงประเด็น เพราะโจทย์ท้องถิ่นเป็น
โจทย์บูรณาการ ต้องการความรู้หลายระดับหลากหลาย การทำงานต้องการ
มวลวิกฤติทั้งฝ่ายอุปสงค์และอุปทาน ประเด็นหลักที่เป็นเรื่องใหม่ท้าทาย
อุดมศึกษาไทยคือ **การจัดการความขัดแย้งและความรุนแรง** เราเห็นว่าการ
ต่อสู้โดยใช้กำลังทหารด้วยกองทัพ โดยรวมยุติไปพร้อมกับการจบลงของ

สงครามโลกครั้งที่สองเมื่อกลางทศวรรษ ๑๙๔๐ และการยุติสงครามเย็นที่
ทำโดยตัวแทนอีกสามทศวรรษต่อมา สงครามสมัยใหม่เป็นการต่อสู้ระหว่าง
ประชาชน ไร้รูปแบบสงครามและภาพศัตรูชัดเจน ความขัดแย้งและความ
รุนแรงในโลกกระทบประเทศไทยมากบ้างน้อยบ้าง ความรุนแรงในสามจังหวัด
ภาคใต้ระเบิดขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ หลังจากมีเหตุการณ์รุนแรงระดับเล็ก
ต่อเนื่องมาหลายสิบปี ด้วยปัจจัยภายในที่สะสมมาหลายร้อยปี ผสมกับการ
นำเข้าวิธีการทหารรุนโหดร้ายเพื่อแยกสามจังหวัดภาคใต้ รัฐกำลังแก้ปัญหาด้วย
ความเด็ดขาดในเบื้องต้น สร้างการเข้าถึงเข้าใจ เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและ
อาชีพในปัจจุบัน ควบคู่กับการสร้างความเข้าใจและโอกาสอย่างถาวรในอนาคต
ด้วยการศึกษา ทั้งนี้อุดมศึกษาจะเป็นปัจจัยชี้ขาดในระยะกลางและยาว

ทุกประเทศให้ความสำคัญต่อเด็กและเยาวชนของตนเอง ผู้ได้รับผล
โดยตรงของแผนอุดมศึกษาระยะยาวคือ **เยาวชนไทย นักศึกษาไทย และ
บัณฑิตในอนาคต** เด็กเยาวชนและนักศึกษาในวันนี้เปลี่ยนแปลงทั้งในมิติการ
ใช้ชีวิต การเรียนรู้ ครอบครัวยุคใหม่ ตลอดจนภาวะเสี่ยงต่างๆ สะท้อนถึงแนวโน้ม
ของสังคมภายหลังยุคอุตสาหกรรมและความทันสมัยทั้งปวง (Post-industrial /
Post-modern) มีสัญญาณชี้การเปลี่ยนแปลงชีวิตงานของบัณฑิตในอนาคตที่
แตกต่างจากปัจจุบัน อาทิเช่น การทำงานโดยมีหลายอาชีพทั้งตลอดช่วงอายุ
การทำงานไร้สังกัด (Freelance) ความเสี่ยงต่อรายได้ไม่แน่นอน การจับคู่
ผู้ร่วมงานและเปลี่ยนผู้ร่วมงาน เป็นต้น มีความไม่สอดคล้องกัน (Mismatch)
ระหว่างการศึกษากับทักษะอาชีพที่พึงประสงค์ในอนาคต นอกจากความ
เชี่ยวชาญเฉพาะศาสตร์แล้ว ความสามารถที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนจะเกี่ยวกับ
ทักษะการสื่อสาร การทำงานเป็นหมู่คณะ การแก้ปัญหา การรับความเสี่ยง
การออกแบบและความสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น
การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การบริหารจัดการตนเอง รวมไปถึงจริยธรรม อุดมศึกษา
ควรเพิ่มพื้นที่การเรียนรู้ของเยาวชนและนักศึกษาในแบบของทักษะชีวิต ทักษะ

สังคม (Socialization) สมรรถนะพื้นฐานร่วม (Base line competencies) ที่ข้ามพ้นความรู้วิชาการที่เป็นแท่ง ความรู้และความสามารถเชิงบูรณาการที่ฝังตัว (Tacit knowledge and ability) ที่หาไม่ได้จากการเรียนการสอนในห้องที่ขาดปฏิสัมพันธ์ สร้างความพร้อมเพื่อเปิดโลกทัศน์สำหรับบัณฑิตในสถานะโลกาภิวัตน์ด้านภาษาและวัฒนธรรม รู้และเห็นคุณค่าของพหุลักษณะ พหุวัฒนธรรม เพิ่ม mobility และความหลากหลาย (diversity) ของนักศึกษาต่างวัย ต่างภูมิหลังวัฒนธรรมและสังคม ต่างเผ่าพันธุ์ รวมถึงอาจารย์ การแลกเปลี่ยนและหลักสูตรสองภาษาจะเป็นกลไกสำคัญ อุดมศึกษาพึงจัดให้มีการศึกษาในระบบ “ศิลปศาสตร์” (Liberal Arts Education) ในยุค Post Modern-Post Industrialization ทั้งนี้หมายรวมทั้งสาระแห่งศาสตร์และกระบวนการแห่งศาสตร์ เรียนรู้บนฐานการทำงานในภาคการผลิตและภาคสังคม (Work-based/Community-based education) เช่น Internship/Apprenticeship ในภาคการผลิตและภาคสังคม สหกิจศึกษา (Co-operative education), ทักษะวิศวกรรม (Engineering practice school) **เศรษฐกิจพอเพียง** ที่ประชาชนชาวไทยได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น สถาบันอุดมศึกษายังเข้าใจและปฏิบัติเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในขั้นเริ่มต้น อุดมศึกษาควรเป็นผู้นำให้วิเคราะห์ได้ปฏิบัติได้ บนฐานทรัพยากรภูมิสังคม สร้างความรู้ใหม่เกิดผลเป็นรูปธรรมทั้งระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน พื้นที่ (กายภาพ การปกครอง และภูมิสังคม) องค์กร ภาคการผลิต

ตามที่กล่าวแล้ว กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาวมีมิติบูรณาการและองค์รวมการพัฒนา จึงพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องและปัจจัยภายในอุดมศึกษาเอง ปัจจัยแรกคือรอยต่อกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการอาชีวศึกษา หลักฐานเชิงประจักษ์และแนวโน้มน่าเป็นห่วงคือ นักเรียนมัธยมที่เป็นตัวป้อนอุดมศึกษามีคุณภาพโดยรวมต่ำลง ดูจากสัมฤทธิ์ผลการศึกษา จนถึงความสามารถพื้นฐานการอ่านภาษาไทยซึ่งเป็นฐานของการเรียนรู้วิชาการ ทุกคนตระหนักว่าคุณภาพ

นักเรียนตกต่ำเป็นผลจากคุณภาพของครู เกี่ยวพันไปถึงสถานภาพที่ต่ำของครู ทำให้ไม่มีนักเรียนเก่งเป็นครู หมุนเวียนเป็นวัฏจักรที่ต้องแก้ให้ได้ นอกจากนี้ ค่านิยมด้านปริญญาทำให้มีผู้เรียนอาชีวศึกษาน้อยลงเป็นลำดับทั้งที่แรงงานระดับกลางจำเป็นยิ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจประเทศ ทั้งนี้รัฐต้องจริงจังกับการจัดการเรื่องคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยเฉพาะทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ เข้มขันกับอาชีวศึกษา อุดมศึกษาเองต้องให้เวลากับการศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษาสามเรื่อง เรื่องแรกคือ**พัฒนาและสร้างครูคุณภาพสูงซึ่งเป็นตัวคูณ (Multiplier)** ทำให้มีคนเก่งมาเรียนครู โดยมีการทบทวนการผลิตครูนอกระบบ ๕ ปี ครูมัธยมศึกษาและครูช่างเทคนิคต้องมีฐานแน่นทางวิชาการ ทั้งฝึกสอน รวมทั้งฝึกทักษะจริงในสถานประกอบการสำหรับครูช่างเทคนิคที่อาจต้องการเวลาเพิ่มมากกว่าหนึ่งปี เรื่องสองคือ **การพัฒนาเด็กที่มีความสามารถพิเศษ** ซึ่งเป็นเสมือนหัวรถจักรสำหรับประเทศในอนาคต เรื่องสามคือ **อุดมศึกษาต้องเปิดโอกาสให้ผู้จบอาชีวศึกษาและกำลังทำงานสามารถเข้าศึกษาต่อในอุดมศึกษาได้ด้วยความยืดหยุ่น** ประกอบอาชีพต่อไป ไม่ต้องทิ้งงานทั้งอาชีพ ศึกษาในเงื่อนไขเวลาที่ไม่บีบรัด ไม่ผูกมัดนักศึกษาที่เป็นผู้ขับเคลื่อนภาคการผลิตจริง ไม่กำหนดว่าต้องเรียนสำเร็จในเวลาอันสั้น เช่น ระบบการศึกษา ๔ ปี ซึ่งเป็นเรื่องของนิสิตนักศึกษาในวัย ๑๘-๒๒ ปี และการสะสมหน่วยกิตในทำนองธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank)

ในส่วนของระบบอุดมศึกษาปัจจุบันที่มีสถาบันให้ปริญญาประมาณร้อยห้าสิบแห่งที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีความซ้ำซ้อน แย่งชิงนักศึกษาและทรัพยากร มีปัญหาคุณภาพ **การแก้ปัญหาอุดมศึกษาในปัจจุบัน** ต้องใช้กลไก**มาตรฐานและการจัดสรรทรัพยากร** เพื่อลดเล็กลักษณะที่ไม่ใช่ความต้องการของสังคมหรือการพัฒนาเศรษฐกิจ ปิดหน่วยงานที่มีคุณภาพการศึกษาต่ำ เกิดระบบอุดมศึกษาที่แบ่งงานกันทำ (Division of labor) วางตำแหน่งของแต่ละสถาบันให้เหมาะสม (Positioning) **แบ่งอุดมศึกษาเป็น ๔ กลุ่ม** คือ

กลุ่มวิทยาลัยชุมชน, กลุ่มมหาวิทยาลัยสี่ปีและมหาวิทยาลัยศิลปศาสตร์, กลุ่มมหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเฉพาะทาง มหาวิทยาลัย Comprehensive, และกลุ่มมหาวิทยาลัยวิจัย มหาวิทยาลัยบัณฑิตศึกษา ทั้งสี่กลุ่มจะตอบสนองต่อยุทธศาสตร์การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ในระดับสากล ภาคการผลิตจริง การพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ ระดับท้องถิ่นและชุมชน การรองรับการเปลี่ยนอาชีพ เปลี่ยนงาน เลิกจ้างงาน การพัฒนาผลิตภาพของพนักงานต่อเนื่อง ผู้ที่พ้นวัยทำงาน จนถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต **ธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการ** ช่วยการกำหนดทิศทางจนถึง การพัฒนามหาวิทยาลัยได้เร็ว อุดมศึกษาไทยต้องปรับปรุงเรื่องนี้ตั้งแต่ระดับ องค์การกำหนดและกำกับนโยบายคือ สภามหาวิทยาลัย ผู้บริหารทุกระดับ ข้อเสนอของแผนอุดมศึกษาระยะยาวคือ สร้างกลไกพัฒนาผู้ดำรงตำแหน่ง สภามหาวิทยาลัย และผู้บริหารระดับต่างๆ ปรับระบบธรรมาภิบาลซึ่งรวมถึง โครงสร้างสภามหาวิทยาลัยให้มีผู้ทรงวุฒิจากภายนอกเป็นหลัก สภามหาวิทยาลัย มีสำนักงานเลขธิการทำงานเต็มเวลาสับสนุน จนถึงการปรับคณะกรรมการ อุดมศึกษาให้ทำหน้าที่คณะมนตรีหรือคณะกรรมการ (Commission) ที่มีมนตรีหรือกรรมการ (Commissioners) เต็มเวลา และปรับสำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษาให้สอดคล้องกัน

ในการประเมินความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย มหาวิทยาลัย ไทยไม่ติดกลุ่มมหาวิทยาลัยชั้นนำที่มีคุณภาพทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาค ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของประเทศต่ำ โครงสร้างพื้นฐานทาง วิทยาศาสตร์อยู่ในระดับท้ายๆ ของประเทศที่ได้รับการจัดอันดับ อุดมศึกษา เป็นองค์ประกอบหนึ่งของระบบวิจัยของประเทศ การสร้างความเป็นเลิศของ การวิจัยของอุดมศึกษาจึงขึ้นกับการวางโครงสร้างระบบวิจัยในภาพรวม ซึ่ง รวมถึงนโยบายระบบวิจัย การจัดสรรทรัพยากรวิจัย การบริหารจัดการทุนวิจัย ตลอดจนการประสานพลังระหว่างหน่วยปฏิบัติการวิจัย ความเชื่อมโยงและ

การทำงานร่วมกันระหว่างภาคเอกชน ในฐานะองค์กรอุดมปัญญา อุดมศึกษา ถูกคาดหวังว่าเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ด้วยความจำกัดของทรัพยากรและนักวิจัยคุณภาพสูง อุดมศึกษาต้องโฟกัสโจทย์วิจัยและสร้างกลไกความเป็นเลิศ ระบบการประเมินสมรรถนะการวิจัยของกลุ่มวิชาการในมหาวิทยาลัย ระบบ **Research Assessment Exercise (RAE)** ที่ใช้ในต่างประเทศควรนำมาประยุกต์และปรับใช้เพื่อการประเมินความสามารถการวิจัยและจัดสรรทรัพยากรเพื่อการวิจัยสำหรับอุดมศึกษาไทย มหาวิทยาลัยควรผลักดันให้เกิดระบบวิจัยแห่งชาติ ที่ควรประกอบด้วยองค์กรระดับชาติที่กำหนดนโยบายวิจัย องค์กรจัดสรรเงินทุนวิจัย และหน่วยงานวิจัยที่มหาวิทยาลัยเป็นผู้เล่นสำคัญ สร้างระบบความเชื่อมโยงระหว่างอุดมศึกษาและภาคการผลิต เพื่อให้อุดมศึกษาทำภารกิจจากมุมมองอุปสงค์ (demand led) เพิ่มขึ้น มีกลไกการทำงานร่วมกันในลักษณะพหุภาคีระหว่างมหาวิทยาลัย กลุ่มมหาวิทยาลัย ศูนย์ความเป็นเลิศ ภาคอุตสาหกรรม ในและต่างประเทศ ภาคสังคมและชุมชน

กลไกสำคัญที่หลายประเทศใช้การปฏิรูปอุดมศึกษาได้สำเร็จคือ ธรรมชาติของการบริหาร และการปฏิรูปการเงินอุดมศึกษา การลงทุนในอุดมศึกษาผ่านระบบงบประมาณปัจจุบันยังไม่สะท้อนคุณภาพการศึกษา และยังมีได้ใช้เป็นกลไกกับเชิงนโยบายอย่างเต็มที่ การแบ่งภาระค่าใช้จ่ายเพื่ออุดมศึกษาระหว่างผู้เรียน รัฐ และผู้ได้รับประโยชน์จากผลผลิตอุดมศึกษาไม่เหมาะสม นอกจากนั้นสถาบันอุดมศึกษาไทยจำนวนมากมีภาระที่จะต้องแสวงหาแหล่งทุนเพื่อรักษามาตรฐานการศึกษานอกเหนือจากรองรับจำนวนนักศึกษาที่เพิ่มขึ้น ได้รับการตำหนิจากสาธารณะว่าเป็นอุดมศึกษาพาณิชย์ แผนอุดมศึกษาระยะยาวเสนอให้รัฐปรับการจัดสรรงบประมาณประจำปีสำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ ที่ยังเป็น Supply-side financing ให้สอดคล้องกับ

เป้าหมายการพัฒนาประเทศและเป็นไปตาม Performance-based มากขึ้น พิจารณาและจัดรูปแบบใหม่ของกองทุนประเภท **Contribution scheme** ตั้งกองทุนพัฒนาอุดมศึกษา เพื่อการพัฒนาอาจารย์และบุคลากร เชื่อมโยง อุดมศึกษากับภาคการผลิต สนับสนุนการจัดตั้งวิสาหกิจโดยมหาวิทยาลัย การพัฒนาแรงงานความรู้และเกษตรกรที่เลิกอาชีพ การเรียนรู้ตลอดชีวิต สนับสนุน ท้องถิ่น สร้างกลไกกำหนดและจัดสรรงบประมาณควบคู่กับการทำแผน ยุทธศาสตร์ การกำกับคุณภาพด้วยองค์กรกันชน (**Buffer organization**) ใช้ **หลักการ Financial autonomy** ในการบริหารการเงินอุดมศึกษาบนฐาน การแบ่งกลุ่มอุดมศึกษา

การสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศควบคู่กับการเติบโต ของอุดมศึกษาอย่างรวดเร็วและขาดทิศทางในทศวรรษที่ผ่านมา การนำสถาบัน อุดมศึกษาเกือบห้าสิบแห่งที่อยู่ในกระทรวงศึกษาธิการเดิมมารวมกับสถาบัน อุดมศึกษาเดิมในทบวงมหาวิทยาลัย ทำให้เห็นเงื่อนไขเร่งด่วนที่จะสร้าง อุดมศึกษาให้มีคุณภาพคือ ระบบการพัฒนาบุคลากรในอุดมศึกษา ทั้งนี้ การพัฒนาอาจารย์ในมหาวิทยาลัยต้องคำนึงถึงการพัฒนาลายมิติ เช่น ด้านวิชาการ ความเป็นครู ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน ความ สามารถด้านการวิจัย สมรรถนะทางวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับสาขาที่ตนรับผิดชอบ การบริหารจัดการ การขัดเกลาทางสังคม คำนึงถึงช่วงวัยต่างๆ ของการ ทำงานและพัฒนา (**Life cycle development**) จัดให้มีกระบวนการ **Mentoring** โดยผู้มีความรู้และประสบการณ์บนฐานของการพัฒนาจากการ ทำงานจริง แผนอุดมศึกษาระยะยาวได้เสนอให้มีทิศทางชัดเจนในการจัดทุน การศึกษา การมีส่วนร่วมระหว่างมหาวิทยาลัยและผู้เรียนในการออกค่าใช้จ่าย ในการส่งนักศึกษาไปต่างประเทศ และการสร้างทิศทางสำหรับมหาวิทยาลัย รัฐบาลใหม่ด้วยอัตรากำลังคนที่ยุทธศาสตร์กำหนดให้

มหาวิทยาลัยไทยมีความแตกต่างสูงและมีช่องว่างของระดับการพัฒนา (University Divide) หลายมิติ อาทิเช่น ขนาด งบประมาณ ประเภท อายุ สถานที่ตั้ง บุคลากร คุณภาพของนักศึกษา คุณภาพของสถาบัน ตลอดจนชื่อเสียง เป็นต้น หลายปัญหาของอุดมศึกษาแก้ไม่ได้หากมหาวิทยาลัยยังแยกส่วนกันทำงาน ไม่รวมพลัง (Synergy) หรือแบ่งงานกันทำ (Division of labor) แม้สถาบันมีคุณภาพและความเป็นเลิศ เมื่อไม่ทำงานร่วมกันก็ไม่สามารถสร้างสรรค์ผลงานในระดับประเทศหรือที่สูงขึ้นไป ยุทธศาสตร์สร้างพลังร่วมโดย**เครือข่ายอุดมศึกษา**เป็นสิ่งที่ควรสนับสนุนและผลักดันด้วยนโยบายและกลไกงบประมาณ สถาบันอุดมศึกษาควรควมรวมการเรียนการสอน การทำงานและการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานร่วมกัน จนนำไปสู่การควมรวมสถาบันเมื่อพร้อม รัฐสนับสนุนให้สถาบันที่เข้มแข็งสร้างความสามารถสถาบันใหม่ สร้างเครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากร การทำงานภาคสังคม เป็นต้น

ปัจจัยพื้นฐานสามจังหวัดภาคใต้ที่นำไปสู่ปัญหาความรุนแรง ข้อเสนอแนวทางสร้างความสมานฉันท์และการพัฒนาพื้นที่ ได้กล่าวถึงในเรื่องการจัดการความขัดแย้งและความรุนแรงในส่วนภาคใต้ที่ระบุมาแล้ว ในปี ๒๕๕๐ รัฐบาลได้ทำแผนยุทธศาสตร์ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดย สกอ. กำหนดการ**พัฒนาอุดมศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้**เป็นส่วนหนึ่งของแผนอุดมศึกษาระยะยาว ซึ่งประกอบด้วยการพัฒนาเด็กเยาวชนและนักศึกษา การพัฒนาครูและบุคลากรในพื้นที่ การสร้างความเข้มแข็งของสถาบันอุดมศึกษา และการพัฒนาอุดมศึกษาสู่อาเซียน แนวทางหลักเป็นการใช้ปัญญาให้เข้าถึง เข้าใจ ยอมรับและเห็นคุณค่าของสังคมไทยที่มีความเป็นพหุวัฒนธรรม การสร้าง mobility สำหรับเด็กเยาวชนและประชาชนในภาคใต้ สร้างโอกาสการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ

การประกอบอาชีพในภาคใต้ ความเชื่อมต่อกับอาเซียนและประชาคมมุสลิมในโลก

โครงสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ของอุดมศึกษา เป็นทั้งหัวใจและปัจจัยสำคัญของอุดมศึกษา ครอบคลุมทั้งโครงสร้างเชิงสารัตถะและโครงสร้างทางกายภาพที่สำคัญ ๔ ประการ ส่วนหัวใจคือ โครงสร้างหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดและสังคมในปัจจุบันและอนาคต ส่วนที่เป็นปัจจัยคือ สังคมสารสนเทศ สังคมฐานความรู้ ทรัพยากรการเรียนรู้ ระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์และการเรียนรู้ อุดมศึกษาต้องตระหนักว่าการอุดมศึกษานาคตเป็นทั้งการเตรียมคนเข้าสู่ชีวิตและการปรับแต่งคนเข้าสู่งาน นอกจากความรู้เทคนิค วิชาการ วิชาชีพแล้ว รัฐพึงสนับสนุนการศึกษา **“ศิลปศาสตร์” (Liberal Arts Education)** ในฐานะโครงสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ ทั้งในลักษณะหลักสูตรเพิ่มเติม จนการปรับบางสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นมหาวิทยาลัยด้านศิลปศาสตร์เต็มรูปแบบ ออกแบบหลักสูตรศิลปศาสตร์ในยุคหลังอุตสาหกรรม (Post Modern Liberal Arts) ที่สามารถรองรับความต้องการของคนรุ่นใหม่และตลาดแรงงาน เช่น ดนตรี ศิลปะ เทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาการสมอง การบริหารจัดการ พลังงานและสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและนักคิดของโลก เป็นต้น รวมทั้งคำนึงถึงการสนับสนุนการศึกษาพิเศษในรูปแบบต่างๆ ส่งเสริมให้อุดมศึกษาพัฒนาและใช้ศักยภาพทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อรองรับนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งยุทธศาสตร์ e-Society, e-Industry, e-Commerce, e-Education, และ e-Government ผ่านนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ (Government procurement) สร้างหัวใจหรือสมองของการบริหารจัดการและการพัฒนาชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ รัฐพึงกำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาต้องให้ความร่วมมือในการจัดเก็บ

ข้อมูลของตนเองที่ทันสมัยอยู่เสมอ จัดระบบการคุ้มครองผู้บริโภคจากการให้บริการข้อมูลสารสนเทศของมหาวิทยาลัย โดยผู้เรียนและผู้ปกครองมีสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลอุดมศึกษาที่มีความถูกต้องและทันสมัย สนับสนุนอุดมศึกษาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเข้าถึง (Access) และการลดช่องว่างดิจิทัล (Digital divide) เพื่อการเรียนรู้เฉพาะตัว (Customization) ไปจนถึงการเรียนรู้ของมวลชน (Massification) ลงทุนการวิจัยและพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รัฐลงทุนให้อุดมศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้วิจัย ทดลอง และสาธิต จัดทำสื่อการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยออกสู่สาธารณะ (Open courseware) ลงทุนและจัดการในการจัดระบบเครือข่ายห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ ศึกษาและเตรียมการรองรับผลกระทบเชิงลบ (Discordance) อันเนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จัดตั้งกองทุนพัฒนาโครงสร้างทางกายภาพของสถาบันอุดมศึกษา ประการสุดท้ายในการรักษาผลิตภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จ อุดมศึกษาควรจัดทำกรอบนโยบายการพัฒนาระบบ “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” ของอุดมศึกษา วางระบบธรรมาภิบาลของการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งเกี่ยวข้องกับภาคส่วนต่างๆ ในสังคม ประสานหลากหลายสาขา (Multisectoral approach) การบริหารจัดการ โดยยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญ คือหัวใจ สร้างกรอบการประกันคุณภาพการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ทั้งนี้เพื่อให้อุดมศึกษาสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมความรู้ สังคมอุดมปัญญา

